

GAZETA TRANSILVANIEI

Redacţia şi Administraţia
PIAŢA LIBERTĂŢII BRAŞOV
 Telefon 226
 Abonament anual 200 lei
 Pentru străinătate 500 lei
 Anunţuri, reclame, după tarife

Fondată la 1838 de George Bariţiu

Apare în fie-care zi de lucru

Guvernul liberal şine cu tot dinadinsul să dăruiască ţării o nouă Constituţie. Ţara întreagă se revoltă şi refuză darnic.

Marfa liberală — împachetată cât de frumos şi servită sub orice etichetă — nu mai are trecere pe piaţa politică. A sosit timpul falimentului!

Lupta decisivă împotriva regimului liberal

Insemnătatea acordului dintre Partidul naţional român şi cel ţărănesc

Ţara increzătoare aşteaptă zilele acestea clarificarea situaţiei politice

Acordul Partidului naţional român cu Partidul ţărănesc a produs, în întreaga ţară, o mare impresiune şi uşurare. Lupta împotriva regimului Brătianu ia, ast-fel, caracterul ei definitiv. Nici o rezistenţă nu va fi posibilă forţei democratice care face apel la toate conştiinţele româneşti ca să împiedice realizarea celei mai odioase Constituţii şi să dărâme regimul, intronat prin lovitură de stat la cârma statului.

Lupta ce se începe astăzi va fi tot atât de violentă, cum va fi şi rezistenţa oligarhiei. Ţara întreagă aşteaptă dela această hotărâtoare luptă salvarea şi intronarea regimului constituţional, care să-i asigure o paşnică şi sigură desvoltare.

Pe umerii celor două partide, ca şi pe acela al tuturor tovarăşilor de luptă, se reazimă o mare răspundere. În soarta luptei lor stă viitorul acestei ţări.

Partidul naţional român, conştient de marea sa chemare politică, n'a ezitat să ducă continue tratative cu celelalte partide de opoziţie tocmai în vederea luptei decisive pe care poporul întreg o pretinde dela adevăraţii săi conducători. Nu era scopul să se aranjeze guvernul de mâine sau cine ştie ce interese de partid — ci era vorba de liniştea dinnăuntru şi asigurarea din afară a acestui popor, care a făcut dovada celor mai frumoase şi distinse calităţi şi merita o soartă alta de cât aceea pe care i-o rezervă Constituţia-cătuşă a partidului liberal.

Partidul naţional român, care îşi trage izvorul de viaţă şi puterea din popor, nu putea nici de rândul acesta, când se hotărăşte cu adevărat viitorul acestui neam, să nu fie în primele rânduri ale luptei pentru democraţie, cinste, adevăr şi legalitate.

Cu liniştea factorilor decisivi şi conştienţi de forţa pe care o reprezintă, Partidul naţional român porneşte astăzi la lupta vie, nedomolită, neingrădită de cât de-o singură mare credinţă: dreptatea pentru popor şi fericirea pentru

ţară prin conlucrarea strânsă între Suveran şi poporul său.

Cine se va opune acestei lupte — este dela început învins, fiindcă nimic nu poate rezista conştiinţei cetăţeneşti trezită de cel mai odios atentat împotriva libertăţilor publice, organizat de un partid politic fără nici un reazem în popor dar sprijinit de-o bancocraţie intolerantă şi de toţi îmbogăţiii pe urma speculei nevoilor mari ale ţării.

Partidul ţărănesc, care reprezintă în Vechiul regat şi Basarabia, o forţă democratică reală — ţărănimea — s'a alăturat acestei lupte şi străduinţelor continue ale Partidului naţional pentru realizarea sfântului ţel comun: intronarea regimului democratic constituţional.

Rezultatul acestei lupte nu poate întârzia mult. Luna Martie a anului acesta va aduce decisiva, care de pe acum se poate prevedea: guvernul Brătianu va cădea împreună cu proiectul odios al Constituţiei sale.

Un cuvânt şi pentru celelalte partide de opoziţie: în momentul decisiv, când trebuie să se pro-

nunţe pentru jugul pregătit de partidul liberal sau pentru reala reprezentare a voinţei naţiunii, aceste partide nu vor uita răspunderile grele ce-şi asumă lipsind dela datoria lor. Partidul naţional român a făcut apel la toate conştiinţele vii ale popoului pentru a se uni în lupta democratică a întregii ţări, împotriva celui mai odios regim, — care nu deosebete doctrina liberală de măsurile bolşevice ce ia prin însăşi Constituţia ce prezintă astăzi — şi este gata a primi tovarăşia de luptă a partidelor cari, în ultima oră, îşi vor modifica, conform realelor interese ale ţării, atitudinea lor.

Nu însemnează aceasta că nu consideră în destul forţa de neînvinc care o constituie astăzi acordul celor două partide şi nici că nu va putea învinge regimul Brătianu. Ţara întreagă este de partea acestor partide şi aşteaptă să vadă clarificarea situaţiei politice prin gruparea forţelor democratice de-o parte şi a celor oligarhice de alta.

Acest lucru se va lămuri zilele acestea.

Lovitura de Stat din Constituţia liberală

— Se deschide larg poarta abuzului şi corupţiei. —

V.

Am arătat că prin proiectul de Constituţie liberală se încearcă asigurarea dominaţiunii arbitrare a unui partid şi împiedicarea oricărui control al opiniei publice, al ţării, asupra guvernării lui.

Constituţia liberală, după ce asigură această dominaţiune prin Senatul cu membri de drept şi prin Consiliul legislativ, cu membri pe viaţă — pune la dispoziţia acestui partid şi mijloacele de restrângere a vieţii publice.

Starea de asediu este prevăzută „în caz de pericol” — pe care nu-l stabilesc Camerele legiuitoare, sau Regele ci guvernul — şi o confuziune voită în amestecul puterii civile în armată şi viceversa.

Constituţia liberală nu precizează cari sunt acele cazuri, cari sunt factorii şi care este întinderea, în care se poate hotări guvernarea cu măsuri excepţionale (decrete-legi-rechiziţii, preţuri maxime, etc.) Nu se precizează un punct esenţial în dreptul public: ce trebuie să fie reglementat prin legi, ce prin decret şi ce prin ordonanţă.

O confuziune voită, tocmai ca să se poată face uz, după voie, de măsurile excepţionale, în plus peste starea de asediu.

Se perpetuează tocmai anarhia (stărilor de drept, conflictele de atribuţiuni şi guvernarea cu jurnalele consiliului de miniştri — guvernare, tol atât de primejdioasă, cum este cea cu decrete-legi.

Adică se păstrează răul, de care ţara suferă de-a unire încoace, ceace a dat loc la cele mai scandaloase abuzuri de guvernare, cu urmările nefaste, pe cari noi le experimentăm astăzi. Nici o îndreptare deci, ci numai aranjarea dominaţiunii partidului liberal, în stadiul nenorocit de astăzi al ţării.

Ce drept la viaţă poate avea o asemenea Constituţie, care ni apare ca un monștru?

Datoria oricărui cetăţean este să lupte împotriva acestei monstruoziţii constituţionale, care reduce la zero libertăţile publice proclamate în acest proiect pentru ca, pe rând, în celelalte articole, să fie pur şi simplu suprimate. Înainte de a trece la lipsurile acestei

REGELE şi Constituţia liberalilor

Nu este un secret, pentru nimeni că înşişi membrii guvernului au răspândit ştirile că Regele vrea Constituţia d-lui Brătianu şi că, mai mult, viitorul guvern se va forma numai la indicaţia d-lui Ionel Brătianu.

Atitudinea generalului Averescu ar fi datorită acestei indicaţiuni.

Se înţelege că toate aceste ştiri constituie o necuviinţă faţă de Coroană. Regele Ţării nu poate fi considerat prizonierul unui partid politic, care schimbă şi chiamă guvernele.

O dovadă că nu poate fi vorba de-o astfel de influinţă — este şi faptul că M. S. Regele a refuzat un mesaj regal pentru depunerea proiectului de Constituţie, lăsând ca să vie din iniţiativa parlamentară.

Dacă proiectul ar fi devenit lege — Regele l-ar fi sancţionat, pe motiv că ţara îl impune şi îl cere acest lucru.

Ori tema aceasta a căzut — deoarece fara nu vrea proiectul Constituţiei liberale. Lupta opoziţiei unite, adevărata reprezentanţă a voinţei ţării, a spulberat ultimul argument al partidului liberal care cerea Regelui consentimentul său la lovitura de Stat deghizată ce pusese la cale.

Ţara nu vrea Constituţia liberală — ci numai un singur partid politic o vrea. Nici partidul averescan, nici acela al d-lui N. Iorga nu admit votarea Constituţiei de actualele Camere.

Atunci rămâne numai partidul liberal hotărît să dea lovitura de Stat.

Impotriva lui şi a acestei lovituri va reacţiona întreaga ţară, cu mijloacele pe care le va impune îndrăzneala guvernului de a persista în această lovitură. În stare de ex-lex, nimic nu va fi cruşat pentru salvarea libertăţilor publice ameninţate serios de odiosul atentat al partidului la guvern.

Constituţii, să mai remarcăm o măsură de constrângere ce ia.

Prin Constituţia Brătienilor, contenciosul administrativ se desfiinţează. E drept, se înlocuieşte cu altceva, dar acest altceva „se va înfiinţa prin'o lege specială”.

Fapt este că, în vremea cea mai critică, se desfiinţează Contenciosul administrativ (Art. 108) şi se lasă la discreţiunea guvernărilor toţi acei vrednici funcţionari cari nu se învoiesc a le fi sclavi. Însemnă o nouă serie de funcţionari vrednici aruncaţi pe drumuri, fără putinţă de-a-şi apăra drepturile câştigate prin lege, muncă şi cinste.

Intervalul acesta critic — dela desfiinţarea Contenciosului administrativ până la aducerea legii speciale — se creiază dinnadins cu scopul ascuns de a putea face loc tuturor creaturilor liberale în câte-va slujbe, de cari nu dispune încă partidul d-lui Brătianu...

Iată ce se ascunde sub desfiinţarea acesteia. Până la legea specială — se pot aranja, cum vor ei, toate acele posturi principale cari nu le au partizanii lor.

Interesul cetăţenilor, de altă parte, nu este, însă, de-a trece prin mai multe instanţe şi a perde timp — cum are să dispună noua lege specială ci de a se adresa unei singure instanţe. Contenciosul Administrativ era această instanţă care judeca dreptul vătmăat al cetăţeanului cu foarte puţină pierdere de vreme

și cu puține cheltuieli pentru reclamant. Dar, ca să se completeze în rău, Constituția liberală nu stabilește răspunderea civilă a Statului pentru faptele funcționarilor săi. Nu se stabilește sancțiunea în cazul când Contenciosul Administrativ nu se pronunță în termen fix, că: cel vătămat reintră automatic în drepturile sale.

Guvernul liberal nu s'a preocupat de aceste chestiuni de cât atât cât îl jenua în autocrația sa dominațiune ce-și pregătește prin această Constituție.

Ceea-ce este caracteristic mentalității liberale, în Constituția acestui partid răman deschise larg porțile corupției. De pildă: nu se interzice, sub sancțiuni severe, parlamentarilor de-a interveni, lansând liberă această cale a corupției.

Apoi, nu se limitează dreptul de amnistie — așa că abaterile vor fi tot atât de frecvente ca astăzi, deoarece amnistia poate salva pe ori-cine dela pedeapsă.

Nu se asigură Curții de Conturi controlul preventiv — o singură frază cuprinde această chestiune importantă în proiectul liberal. Deasemenea, cumului de funcții nu este oprit. Și ca o acoperire a tuturor abuzurilor, toate dispozițiile din Constituția liberală sânt lipsite de sancțiuni.

Poate fi acest fel de lege — de contract între țară și Suveran, o Constituțiune de respectat. Nu.

Partidul național român își face o datorie din a respinge, ca nulă și neavenită, această Constituție, care nu aduce nici un folos țării ci numai unui partid politic care, după ce și-a asigurat acapararea bogățiilor țării, vrea să aibă și dominațiunea politică.

Un epilog al alegerii dela Ighiu.

Cazul de onoare al maiorului Mihai.
Dr. Gr. Filipescu a adresat Ministrului de Războiu următoarea scrisoare deschisă:

Domnule Ministru,
În dimineața zilei de 28 Februarie, zăbind în Gara de Nord pe d-l maior Mihai, care fusese însărcinat de d-l ministru de Interne să organizeze furtul urnelor la Ighiu, l'am apostrofat în mai multe rânduri cu cuvintele potrivite atitudinii sale din timpul alegerilor.

Aceste cuvinte au fost auzite de cel puțin o sută de persoane.

Faptul, că d-l maior mi-a spus că-mi va cere socoteală pentru ofensele pe care i le-am aruncat în obraz, îmi dovedește că aceste cuvinte nu i-au scăpat.

Am așteptat deci martorii d-lui maior Mihai, de trei ori douăzeci și patru de ore, dar până în momentul de față nimeni nu s'a prezentat la mine.

V'aș fi deci foarte recunoscător, d-le Ministru de războiu, să-mi spunți dacă un ofițer, care primește să fie ofensat, fără a cere satisfacție, mai poate conta în cadrele armatei.

Primii, vă rog, d-le Ministru asigurarea sentimentelor mele distinse.

Grigore N. Filipescu.

Banditismul liberal decretat oficial

— Prin lege se suprimă secretul registrelor comerciale — Controlul pe mâna . . . agenților băncilor libere —

Am dat titlul acesta dinadins constatărilor obiective pe care le face ziarul „Universul” privitoare la legea — votată fără discuție, de mamelucii d-lor frați Brătianu — asupra negocierilor devizelor.

Legea aceasta este un îndrăsneț atac decisiv la libertatea comerțului și industriei, punând la dispoziția funcționarilor Băncii Naționale controlul tuturor registrelor comerciale — instituție, care este la dispoziția partidului liberal.

Iată constatăriile ziarului „Universul” asupra aplicării legii acesteia:

„De două zile legea controlului devizelor e în curs de aplicare. Rezultatele de până acum îndreptătesc prognoștii, foarte puțin plăcute.

Deocamdată băncile autorizate să facă operațiuni de devize și agenții de schimb au scuza că încă nu sunt pregătiți pentru aceste operațiuni; dar nu se știe dacă, și după pregătirea lor, vor putea face aceste operațiuni astfel ca negoțul și industria să nu sufere.

Nici operațiunile făcute ieri n'au fost înscrise în cota oficială a bursei, pentru simplul cuvânt că nici una dintre aceste operațiuni n'a fost făcută în bursă.

Sindicul bursei a venit ieri la ora 12 în bursă însoțit de comisarul numit de guvern pentru controlul operațiilor de devize, și a voit să-l prezinte reprezentanților băncilor și bancherilor autorizați să facă operațiunile respective, dar... nu era nimeni, acolo, din partea acestora și nici n'a fost până la închiderea bursei. În schimb se aflau de față oamenii tuturor băncilor neautorizate să negocieze devize.

Se vor putea face operațiuni în bursa oficială, propriu zis în bursă? Ne îndoiim. Timpul rezervat pentru devize e de prea scurtă durată și mărginit la sfârșitul ședinței bursei oficiale, care se ține numai dimineața. Cursul leului pe piețele străine fiind comunicat de patru ori pe zi și operațiunile în bănci durând până seara, ce cursuri se vor înscrie în cota oficială și care vor fi considerate ca ultimele cursuri ale unei zile? Așa fiind, își are locul întrebarea: — De ce folos mai este comisarul guvernului?”

„Oficiul pentru controlul devizelor înființat pe lângă Banca Națională trebuie să satisfacă pe toată lumea interesată să obțină din parte-i autorizări de cumpărare de devize. Toată această lume se îngrămădește la oficiu între orele 11—1 și suferă tot soiul de săcăli și amănări. Că amănările acestea nu sunt la locul lor, când e vorba de afaceri cu caracter urgent, cum sunt cele comerciale de pildă nu ține seamă nimeni.

Socotindu-se că nu sânt de ajuns gresăliile făcute negoțului și industriei

prin aplicarea unei legi absurd draconice. Banca Națională și-a arogat dreptul să sporească încurcătura, prin limitarea dreptului celor interesați de a compara valute străine efective până la 2000 franci francezi. Măsura e absurdă, negreșit, pentru că nu poți împiedica pe aceeași persoană să cumpere din mai multe părți mai multe sume de câte 2000 franci și nici nu-i posibil controlul; dar greutatea aceasta e simțitoare pentru comerciantul care are nevoie de mai mult de 2000 de franci și trebuie, din cauza unei măsuri caraghioase, să alerge la 5—6 bancheri, până s'o cumpere. Să nu se fi gândit cel dela Banca Națională la aceste lucruri?

„Partea cea mai alarmantă a legii, însă, de care cercurile comerciale și industriale încep de-abia acum să-și dea seama și sunt surprinse să constate că guvernul a trecut peste tot ceea ce se putea închidui cu neputință într'o țară constituțională, de dispoziția prin care Oficiul de control și funcționarii Băncii Naționale și ai Camerelor de comerț sunt autorizați să cerceteze oricând registrele oricărei bănci sau ale oricărui bancher și în general ale oricărui comerciant, spre a se încredința de natură operațiunilor efectuate. Guvernul își arogă acest drept de a desființa secretul registrelor comerciale. Nevoiața de a prezenta registrele va fi considerată contravenție la lege și pedepsire, conf. art. 6 cu o amendă până la un milion de lei și cu închisoare până la 15 zile, iar în caz de recidivă cu închisoare până la un an. Ceva mai mult, nu numai că guvernul își arogă acest drept, suprimând cea din urmă libertate a comerțului și industriei, suprimând chiar baza existenței și dezvoltării comerțului și industriei, dar atribuie dreptul acesta unei instituții private, cum e Banca Națională. Garantarea împotriva indiscrețiilor funcționarilor Băncii Naționale e iluzorie. Această nechibzuință a guvernului e cu atât mai gravă în manifestarea și în urmările ei, cu cât guvernul reprezintă un partid politic în global în afaceri bancare, comerciale și industriale.

În registrele unei întreprinderi comerciale și industriale fiind închise toate amănunțele vieții intime a întreprinderii, măsura aceasta a guvernului va spulbera orice încredere în puința de înjghebare și propășire a oricărei întreprinderi.

Convinserea noastră este că încercarea de a se aplica legea până aci va stârni furtuni de indignare și protestare, pe care guvernul nu le va putea înfrunta cu ușurință.” „Universul”.

Problema intensificării producției la agricultură

Producțiunea plantelor cultivate atârna de trei factori principali, pe cari li cunoaște orice agricultor: clima, pământul și sămânța.

Dacă primul din acești factori se sustrage de sub influența plagariului, pământul și sămânța cad în schimb până la un oare-care punct sub directă lui înfrâurire.

În ceea ce privește sămânța, e de ajuns a ne reaminti marea superioritate de recolta plantelor lesite din sămânța, așa zis, ameliorată față de producțiunea încă obținută din sămânța primitivă, obicinuită sau indigenă.

Agricultorului în cea mai mare măsură o poate influența puterea de producție a pământului său prin cultivarea și îngrășarea rațională și în această privință vasta știință a agriculturii a înaintat foarte mult, dela plug de lemn la pluguri de fier cu tracțiunea motorică, dela sapă la mașini de prășit, dela gunoier de vite până la felurile îngrășăminte chimice din ziua de azi.

Dar starea actuală a agriculturii nu s'a putut obține decât prin sacrificii bănești făcând agricultorii cari și iubesc și-și priccep greaua, dar frumoasa lor profesiune, multe experimente de cultură cu îngrășăminte chimice.

Culturile comparative făcute în Germania din îndemnul și sub controlul uriașei societăți germane de agricultură (Deutsche Landwirtschaftsgesellschaft) pun într'o vie luminoasă superioritatea în ceea ce privește producția la hectar a pământurilor îngrășate cu îngrășăminte chimice față de cele îngrășate cu bălegar, și ca urmare se poate obține prin aplicarea îngrășămintelor chimice o simțitoare sporire a venutului, fapt, care ne explică de ce îngrășămintele chimice au făcut în țările apusene un adevărat marș triumfal.

După experiențele de 20 ani, făcute în Ardeal, s'a dovedit că în cele mai multe cazuri aplicarea acestor îngrășăminte aduce cu sine un mare plus de producție la hectar.

Din cauza lipsii îngrășămintelor chimice în timpul războiului, a stagnat aplicarea lor, azi însă se găsește în cantități suficiente în țara cele 3 mai importante materii, cari trebuiesc înlocuite prin îngrășare și anume: Fosforul în formă de suprafostat fabricat la Brașov. Nitrogenul (Azotul) în formă de azotat de calciu se fabrică în Dicioșanmărtin, iar Kali (Potășă) se găsește importată din Germania la depozitele Rennunei agricole săsești din Ardeal, în orașele Sibiu, Brașov, Sighișoara și Mediaș.

Urmărim cu interes acest pas înainte în progresul agriculturii la noi, spre binele țării.

Sibiu, la 26 Februarie 1923.

Inginer agronom: Schobel.

Ardealul din punct de vedere economic

— Urmare. —

Pe ruinele bunăstării economice a Republicilor Italiene încoșii bunăstarea materială a Spaniolilor și Portugezilor, cari descoperind America, începură a purta negoț cu acea regiune nouă, de unde aduceau bogății imense. Și în Spania și în Portugalia în urma împrejurărilor de mai sus, luă avânt comerțul și cu el și cultura, până ce o nouă putere, Anglia, ridică capul. Aceasta înțetul, cu înțetul, luă colonie după colonie și comerțul, din mâna Spaniolilor și Portugezilor, dându-le lovitura cea grozavă, după care nu s'au putut trezi nici acum din amorțeală. Ba Portugalia o păși și mai rău. La 1703 ea încheie un tratat comercial (oneros) rușinos (păgubitor) cu Anglia. Acest contract avu drept urmare o subjugare economică completă a Portugaliei, situație în care se afla și înaintea războiului față de Anglia, situație, care a silit-o, să între alături de aceasta în războiu și situație, care o silește azi să fie un satelit al Angliei, fără de care n'ar putea exista economică. Și ca urmare, aceea amorie culturală a Portugaliei și aceea viață politică sbuciumată din interior.

Va să zică, din cauză că Portugalia și-a pierdut independența economică,

fiind copleșită de Anglia, cu timpul și situația sa politică a trebuit să și-o orienteze după a acestei țări, de care depindea economică; deci ca urmare, o știrbire a independenței sale politice.

Am adus aceste exemple istorice, de oare-ce (după cum spune distinsul nostru economist și profesor, d-l dr. I. N. Angelescu). „Omul activ în viața economică, trebuie să scoată un învățământ practic, pentru învingerea greutăților și pentru orientarea în viață. Fie că-și mărginește toate străduințele pentru reușita sa personală, fie că luptă pentru triumful convenit grupării, din care face parte, fie că se înalță până la lupta pentru dezvoltarea și îmbunătățirea situației economice a poporului său, față de alte popoare, oricând, omul practic are nevoie să cunoască activitatea economică a trecutului, căci timpul a consacrat faptele bogate în rezultate binefăcătoare, și a condamnat faptele nechibzuite și dezastroase.

Pildele trecutului sânt cele mai bune călăuze în orientarea noastră.

Politica economică nenorocită a unui stat a zădărnicit toate eforturile supraomenești ale supărilor săi, a adus ruina și mizeria unei poporații pentru zeci și sute de ani. — Din astfel de exemple ale trecutului, ori-cine poate dobândi o singură orientare în judecarea politicii

comerciale a statului, din care face parte”.

Vedeți dar, ce mare importanță prezintă pentru o țară buna stare economică, ce binefaceri poate aduce aceasta și ce urmări triste poate avea lipsa ei.

Așa stând lucrurile, să vedem în ce situație se află Țara noastră, și mai ales Ardealul, și ce ai trebui să facem pentru a ajunge acolo, unde datorita de stăpâni pe acest pământ, și de neam liber și viguros, ne chiamă.

Și fiind-că situația economică a unei țări, sau părți dintr'o țară n'o putem cunoaște și pătrunde, decât cunoscând și analizând în parte fiecare ramură de bogăție și activitate, vom arăta și noi pe rând care e situația în Ardeal în fiecare ramură de bogăție, producție și câmp de activitate, căci totdeauna schimbările unei ramuri de activitate influențează pe cealaltă, și toate la un loc, economia națională. — Astfel, cunoscând trecutul și prezentul cu situația lor, ne vom putea ogândi situația viitorului, care ne va învăța ce măsuri economice să luăm, ca să satisfăcem toate cerințele unei economii naționale libere.

Pentru a apăra situația economică a Ardealului, vom înșirui toate bogățiile lui naturale și industriale, iar după aceea, având în vedere aceste bogății vom arăta, cam cum ar trebui ele folosite mai cu tălc, pentru a da un avânt economic și cultural mai mare, acestui popor, care deabia acum ajuns stăpân pe

sine și pe toate ale sale.

Ardealul nostru, ale cărui plăzuri veacuri de-arândul au fost scutul și leagănul Românilor, e dăruit de Dumnezeu cu toate bogățiile și frumusețile naturii. Și aceste bogății și frumuseți au ajuns acum ale noastre, și ale noastre vor rămânea, dacă ne vom strădui să ajungem a ne câștiga cunoștințele și pregătirea necesară pentru a le domina economică, culturală și politică.

Suprafața țintului de dincoace de Carpați este 122.278 km², având o populație de 6.305.666 loc., din cari aproape 4 mil. Români. Din această sumă 12,2% formează populația urbană și 87,8% populația rurală.

Țintul nostru de dincoace de Carpați e presărat cu o mulțime de frumuseți și bogății, cari se află atât la suprafață cât sub pământ, cum sânt: diferitele feluri de minerale, combustibile și izvoare minerale.

Mai avem apoi frumusețile naturale, cari mai ales vara sarăd la fiecare pas și în fiecare colț al Ardealului. — Și mai avem o bogăție, și poate cea mai de căpetenie. Această bogăție e poporul nostru, cu sufletul lui curat, cu inteligența lui, cu dorul și paterea lui de muncă, cu energia și vâjostoia lui, oțelită în decursul veacurilor, căruia dacă i-se va purta de grijă părintește, va ști să facă din Ardeal ceea-ce unii, poate numai visază astăzi.

(Va urma).

ULTIMA ORA

Sașii se declară împotriva Constituției liberale

Hotărîrea sfatului poporului german-săsesc.

Ziarul „Kronstädter Zeitung“ publică în numărul său de astăzi următorul comunicat:

„Sfatul poporului german săsesc din Transilvania, în ședința sa din 4 Martie, ținută la Brașov a adus, cu unanimitate absolută de voturi, următoarea rezoluțiune:

„Consiliul german-săsesc din Transilvania protestează solemn contra proiectului de Constituție, ce va fi pus în proximele zile pe biroul Camerei și care nu conține nici cele mai mici garanții pentru libertățile și drepturile naționale culturale ale minorităților etnice din această țară.

Rezoluțiile dela Alba-Iulia, care au unit poporul românesc din Transilvania cu Vechiul regat, s'au acordat în formă obligatorie minorităților etnice, sub sancțiunea Regelui și a fostei ocărui transilvănene, drepturi absolut clare precum și libertăți național-culturale.

Proiectul de Constituție, spre neispusul nostru regret, *desconsideră complectamente această fundamentală situație de drept a noului stat.*

Rezoluțiile dela Alba-Iulia n'au format, însă, numai temelia alipirii de bună voie a tuturor ramurilor germanice din această

țară la România Mare, *ci ele sunt și pietrele unghiulare ale întregii politici a poporului nostru* dela intrarea lui în noua viață de stat.

Plin de îngrijorare pentru viitorul poporului nostru germani, Consiliul poporului german-săsesc din Transilvania protestează solemn contra omisiunii din acest proiect a drepturilor culturale și naționale ale poporului nostru, somând partidul german din Parlamentul României Mari, ca în calitate sa de reprezentant autorizat al drepturilor poporului nostru, să lupte cu toate mijloacele și cu toată puterea pentru

zădărnicierea acestui proiect de Constituție.

Presupunând, însă, că proiectul ar ajunge în forma sa actuală la valoare de drept, în acest caz Consiliul Poporului nostru *declară dela sine ori-ce răspundere pentru consecințele politice ale unei Constituțiuni care desconsideră drepturile atavice ale poporului nostru*, somând Partidul german din Parlamentul României Mari să nu scape nimic din vedere *pentru a produce o revizuire a acestei Constituțiuni în spiritul vremii noastre moderne.*

Hotărârea aceasta are o mare însemnătate politică.

Deraierea din Turnu-Roșu

Un mal surpându-se provoacă deraierea trenului 116

Pe ziua de azi avem de înregistrat un nou accident de cale ferată.

Din Sibiu am fost înștiințat că trenul Nr. 116 care mergea spre Oltenia pe Valea Oltului a deraiat.

Corând relațiuni dela direcția regională, ni-s'a comunicat că trenul personal Nr. 116, care a plecat din Sibiu, a deraiat între stațiunile Râul Vadului — Turnu-Roșu.

Un mal înmulțat de topirea zăpezii și de ploile abundante, s'a surpat provocând deplasarea liniei și a traverselor. Din această cauză, pe când se afla în plină viteză trenul Nr. 116 a deraiat.

Suntem înștiințat că nu sunt victime.

Se speră că în timpul cel mai scurt linia să fie redată circulației.

Acordul între Partidul național și țărănist.

Acordul între Partidul național și partidul țărănist s'a înfăptuit. Păre înutil să insistăm asupra însemnătății acestui act politic. De aci încolo se va putea da lupta de front contra tiraniei Brătianu Loviturile pe cari unele grupări căutau să le dea pe la spate adevăratei opoziții, vor deveni de aci încolo lovituri de front, căci această opoziție a fost silită de evenimente să se înregimenteze hotărît în rândurile guvernamentale.

Iată încă un punct câștigat. Izbânda partidelor de opoziție depinde exclusiv de tactica pe care o vor întrebuința. Ca în toate campaniile de răsturnare întreprinse contra Brătienilor de douăzeci de ani încoace, se va propune opoziției tradiționala tranzacție. În mai curând de o lună ne așteptăm să vedem pe emisarii brătieniișilor arborând drapelul alb și propunând puterea la dată fixă opoziției, cu condiție să nu se mai vorbească de unele lucruri. Așa a scăpat d-l Ionel Brătianu până acum în atâtea ocazii. Așa s'a strecurat în chestia tramvaiului, așa s'a furișat la Iași când s'a constituit guvernul de colaborare, așa a scăpat de „răspunderile“ generalului Averescu.

De data aceasta situația poate fi comparată în mic cu situația aliajilor în timpul războiului. Izbânda a fost asigurată numai în ziua în care s'a realizat unitatea de front, și înfrângerea forțelor brutale a fost complectă numai grație hotărârei aliajilor de a lupta până la capăt. Dacă generalul Averescu a făcut pace separată cu guvernul, aceasta nu poate să influențeze întru nimic mersul operațiilor, precum nici pacea iscălită de Muntenegru n'a avut repercusiuni asupra rezultatului războiului.

Obiectivul urmărit de opoziția unită este înaintea de răsturnarea guvernului, distrugerea complectă a întregii mașini, care permite dominația tiraniei în țara românească.

Odată cu guvernul va trebui să plece și oculta, care a favorizat asemenea guvernări. („Epoca“).

„Nationalizarea” brătienistă a subsolului

Nouă declarații ale d-lui Istrate Micescu. — frunzașul liberal repetă că este „o monstruoasă atâta morală cât și juridică“.

Din ancheta politică a ziarului „Universal“ — declarațiile profesorului Istrate Micescu:

— Ce credeți despre naționalizarea subsolului?

— Ziarele s'au ocupat prea mult de părerea mea în această chestiune, pentrucă, deocamdată, să simt nevoia de-a insista asupra ei. Țin numai să declar că păstrez în mod ferm punctul meu de vedere, că „nu se pot concepe nici ordinea, nici progresul în doctrina liberală fără respectul proprietății individuale“.

Cei cari vorbesc de „naționalizare“ s'au preocupat prea mult de „respectarea drepturilor câștigate“ pentru a mai juca farsa, că-l preocupă interesul național din punctul de vedere economic, tehnic, social și juridic.

Din acest ultim punct de vedere, nu văd pe ce își întemeiază respectul drepturilor câștigate, când desființează tocmai drepturile acelor, dela cari ei dețin pe ale lor. Respectul drepturilor câștigate în asemenea condiții chiar dacă din punctul de vedere juridic s'ar putea justifica, printr-o răsturnare a tuturor principiilor nu se poate accepta din punctul de vedere național. Imi pare o farsă sinistră să înțelegem naționalizare respectarea intereselor străine, sub masca ipocriză a drepturilor câștigate, când confiscați tocmai drepturile naționale. Ca să scoți bogățiile de sub sol, trebuie să sapi și nu o poți face, fără consimțământul proprietarului suprafeței. Dacă te dispensezi de un asemenea consimțământ, înseamnă că negi respectul dreptului de proprietate individuală la suprafață, ceea ce constituie, după cei mai buni teoreticieni ai liberalismului, însăși negarea doctrinei liberale.

Să nu mi se vorbească de despăgubiri pentru proprietarul suprafeței, căci, dacă nu căzi de acord cu el, va trebui să-l expropriezi și nu văd cum o asemenea expropriezi în favoarea concesionarilor de la Stat, s'ar mai putea acoperi cu paravanul exproprieții de utilitate

națională, când ea nu e decât o exproprie de utilitate particulară a acționarilor societății, care ar obține concesiu-nă. Nu mai vorbesc de faptul că *naționalizarea* din partea Statului înseamnă *socializare*, operațiune cu totul diferită de naționalizarea capitalului strein într-o societate pe acțiuni, nici de faptul că naționalizarea concepută în acest chip izbește direct în proprietatea mică țărănească, pentru a da: bogățiile subsolului acestei proprietăți, sub forma acțiunilor, în buzunarele tutarilor străinilor, cari aparțin țărilor cu valută ridicată.

O asemenea naționalizare e aplicarea comunismului, după tipul rusesc, din partea Statului și o desnaționalizare a bogățiilor țării, în favoarea streinilor, prin concesunile, ce capitalul strein, camuflat în societăți pe acțiuni românești, ar obține dela Stat.

Admițând chiar, că concesionarii n'ar fi făcute decât capitalului pur românesc, încă naționalizarea în aspectul unei *confiscări a proprietății individuale, în favoarea unei minorități manipulând, chiar fără a-l poseda în realitate, capitalul mobilier*. Citez cazul societății „Ununii petroliere“, în care terenuri cumpărate cu patru milioane de lei, au fost trecute ca aport social cu șase milioane lei, iar diferența a fost distribuită *mandatarilor însărcinați cu constituirea societății*. Unul din aceștia intervievat de ziare asupra naționalizării subsolului, o justifică cu gravitate invocând, fără nici o precizie, — ceea ce înseamnă în mod inexact — principiile de drept ale secolului al 20-lea. Aceiaș partizan al naționalizării subsolului adăuga, însă, cu o deosebită grijă: „în orice caz, trebuie respectate drepturile câștigate!“

Când țărani vor vedea pentru ce și pentru cine li se ia subsolul, toată lumea va pricepe, ce a însemnat „naționalizarea“ bogățiilor subsolului.

Cu cât reflectez mai mult, cu atât găsesc că am avut dreptate, când am zis

într'un interview recent: „naționalizarea subsolului e o monstruoasă atâta morală, cât și juridică și ar trebui să veghem ca ea să nu devie o primejdie politică“.

E. G.

INFORMAȚIUNI

Hotărrea Consiliului poporului german-săsesc din Transilvania de a lupta împotriva Constituției liberale are o mare importanță. Ea pune chestiunea net, pe tema hotărârilor marelui adunări naționale dela Alba-Iulia, care a primit sancțiunea M. S. Regelui

Față de această hotărre, însem să pecizăm, că Partidul național român consideră pactul fundamental dela Alba-Iulia ca imposibil de înlăturat și hotărârile marelui adunări naționale ca definitive. Acel pact este un angajament solemn între poporul român din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, între Regele Țării și poporul său întreg, cu care s'a făcut unirea de bună voie, la 1918.

Partidul național român rămâne credincios acelor hotărri și lupă, cu orice mijloace, pentru realizarea lor întocmai.

I. P. S. Sa Mitropolitul Primat dr. Miron Cristea a luat frumoasa inițiativă de-a se ridica în piața Făgărașului un monument luptătorului național dr. Ioan Șenchea, ucis mișelește de Unguri, în vara anului 1916 cu prilejul intrării în acțiune a României. În scopul acesta, înaltul prelat dăruiește suma de 2000 lei și invită printr-o scrisoare pe prefectul județului Făgăraș, să lanseze împreună cu alți frunzași din Țara Oltului un apel pentru a se putea înfăptui cât mai curând acest monument.

Citim în „Epoca“: Un grup important de averescani, neînțelegând să se soldezeze cu acțiunea filo-brătienistă a generalului Averescu, au hotărât să părăsască partidul poporului. Vom avea de înregistrat în această privință surprize interesante.

Continuarea textului pe pagina 4-a.

D-l prof. Traian Pop a fost ridicat la rangul de profesor titular la catedra de drept penal dela facultatea de drept din Cluj.

Devenind vacant locul de deputat din cler în sinodul arhiepiscopiei din cercul Brașov, colegial profesor se va întruși în ziua de Joi 16/29 Martie la Brașov pentru a procedea la actul alegerii.

Din Turda se anunță o mare explozie la uzina de gaz din strada Ștefan cel Mare.

Păzitorul de noapte, Valga Gaspar a lăsat deschis robinetul gazului melanc era utilizat în uzină. Aceasta, se zice, din nebagare de seamă.

După câteva ore, strângându-se o mare cantitate de gaz, s'a produs o explozie, care a zguduit întreg orașul.

Peretele clădirii uzinei au fost dărâmați. Paznicul a fost strivit sub dărâma-turi, după ce fusese asfixiat de gazul ce se răspândise în mare cantitate.

Pagubele se urcă la 2 milioane lei.

Azi dimineață personalul de inspecție din stația Timișul de Sus a constatat, că în apropiere de stație, linia ferată principală Predeal-Brașov a fost ruptă în timpul circulației trenurilor.

Trenurile accelerate Nr. 16 și personal cari veneau dela București au fost oprite — cel dintâiu în Timișul de Sus, al doilea în Predeal.

Ambele au suferit întârziere.

Telegramă Doamna Marioara Voiculescu anunță, că astăzi Luni 5 Martie va juca „Mesalina“ Dir. Teatrului Național.

Acțiunea Partidului național român în vechiul regat

Partidul național român va ține Dumineca viitoare o mare întrunire publică la Ploiești în chestia naționalizării subsolului. Vor lua parte la această întrunire fruntașii partidului din Capitală și numeroși delegați din provincie.

Comitetul central al Partidului național român a hotărât scoaterea unui organ oficial în Capitală.

În ziua de 28 Februarie s'a constituit comitetul electoral de-o sută din comuna Poenarii-Ulmi (jud. Ilfov) în frunte cu d-l Dumitru Măcuș, fost primar al comunei sub Averescani. Alegătorii din această comună votează la secția „Joița”.

La Craiova și Dolj. În ziua de 11 Martie, Partidul național român din Dolj va ține o mare întrunire publică în Bălilești.

Activitatea Partidului național la Craiova și Dolj, este din ce în ce mai intensivă. În fiecare comună se constituiesc comitete electorale, iar secretariatul clubului este cercetat zilnic de noi înscriși în partid. Pentru Duminecă, 3 Martie, este anunțată o întrunire în comuna Cârcea, organizată de șeful acelei sector, d. colonel Adrian Kirîțescu.

Pentru ultimile înscrieri, înregistrăm aceea a d-lui N. Murgășianu, fost secretar general și deputat, demisionat din partidul marghilomavist ca și aceea a d-lui Florea Călugăru, unul din tinerii și valoroșii fruntași ai partidului țărănist.

În Banat.

Comitetul județean al Partidului național din Timiș-Torontal a ținut săptămâna trecută o ședință plenară în Timișoara sub președinția d-lui Sever Bocu, deputat de Bozias, președintele organizației. Au luat parte dd. general Domăș-

neanu, dr. Mihail Grosșianu, dr. Liviu Cigăreanu, dr. Nestor Opresan, dr. Coriolan Balta, dr. George Crăciun, dr. Anton Bogdan, dr. Augustin Bartosy, Nicolae Vulpe preot, dr. Alex. Iancu, dr. Octavian Crășmaru, colonel Amos Pop, dr. Victor Cucean, dr. Pavel Nicolalevici, dr. Petru Fieșeriu, dr. Ion Teicu, Coriolan Băran, dr. Eugen Imbuzaau, dr. Pavel Ardeleanu, Nicolae Fabian, preot, Iuliu Codarcea, Constantin Jicu, Aurel Luca, Nicolae Lazarescu.

Comitetul a discutat chestiuni de organizare și a decis convocarea unor adunări publice în toate reședințele de circumscripții și pe urmă una generală în Timișoara.

În Banatul sârbesc.

Românii din Banatul sârbesc au înființat Partidul național român. Inițiativa se datorește părintelui Oprea de la Vârșeț și d-lor dr. Novac și dr. Jianu.

Partidul național român din Banatul sârbesc a fost rugat în primul rând de partidul democrat sârbesc de sub șefia d-lui Pașici pentru o conlucrare. Românii din Banat au cerut d-lui Pașici trei mandate în Scupcină (Parlamentul sârbesc) și anume la Vârșeț, Biserica-Albă și Albunar. D-l Pașici a refuzat.

Partidul național român din Banatul sârbesc s'a înțeles în urmă cu partidul radical de sub șefia d-lui Protici. Partidul radical va sprijini candidaturile române în cele trei cercuri electorale iar Românii vor sprijini pe radicalii în celelalte cercuri.

Inițiativa românilor din Jugoslavia este laudabilă. Sperăm că candidații vor fi aleși, bineînțeles, dacă guvernul sârbesc nu se va folosi de mijloacele cunoscute ale d-lui Brătianu: Respingerea candidaturilor, furtul urnelor, etc.

Onorariile medicilor

Asociația medicilor din Brașov în ultima sa ședință a stabilit onorariile medicilor (taxe minimale) cari sunt obligatorii pentru toți medicii. Onorariile minimale pe seama locuitorilor sunt următoarele:

1. Vizită medicală la medic . . . . . Lei 40-100
2. Taxă de vizită la distanțe mici după munca prestată și timpul pierdut . . . . . „ 60-120

La distanțe mai mari (suburbii) se pretinde și vehicul. Ad 1 și 2: Dacă la una și aceeași boală s'au săvârșit mai mult de cât 10 vizite, medicul poate reduce onorariul vizitelor ce trec peste 10, după buna sa chibzuință, dar numai până 50% dela taxa hotărîită. Vizitele de noapte se plătesc cu dublul celor de zi.

3. Vaccinări, analize chimice și microscopice precum și operații mai mici se plătesc după invoială.
  4. Certificate medicale (excepție cele pentru școlari), se plătesc cu 50-200
  5. Consiliu cu medici din loc 150-300
- Medicul curant deasemenea trebuie plătit imediat și egal cu conziliarii.

6. Vizite pentru asigurări de viață la medic acasă, până la suma de Lei 50,000 100

La sume mai mari de asigurare 2‰ — (pro mille); la locuința pacientului se adaugă la aceste taxe și taxa de vizită.

7. Plătirea medicilor de casă cu un onorar fix anual se sistează; vizitele se plătesc conform celor hotărîte.

Nr. Mag. 3534/923.

Ordonanță.

Având în vedere, că pe străzile orașului, prin locurile publice și pe la periferia orașului să observă zilnic o mulțime de câini umblând vagabonzi;

având în vedere, că acești câini periclitează în mare măsură siguranța personală, fiind propagatorii direcți ai bolii turbarea la oameni și animale;

având în vedere, că boala turbare în ultimul timp s'a lăjit în finutul nostru în mod îngrozitor;

având în vedere și Ordonanța Subprefectului Nr. 1021/1923

Ordonăm următoarele:

1. Toate ordonanțele publicate până acum pentru carantine și înștiințarea câinilor rămân în vigoare.
2. Este cu desăvârșire interzis scoaterea câinilor afară din locuință, decât numai conduși de lanț și prevăzuți cu botniță.
3. Toți câinii aflăți pe străzi, prin locuri și locuri publice, umblând liber,

se vor stârpi imediat, fără nici o considerare.

4. Față de proprietarii de câini, cari nu vor respecta aceste dispozițiuni, se vor aplica maximum pedepse prescrise de lege.

5. Proprietarii de câini vor avea să suporte și responsabilitatea materială pentru eventualele cazuri de turbare împreunate cu victime.

Brașov, la 26 Februarie 1923.

Noaghea, Dr. Schnell, medic vet de Stat. primar.

AVIZ!

Cercetați locașul de croitorie din Târgul Cailor Nr. 1, — și veți convinge de Crolală modernă și garantată.

IOAN ROGOZEA

Croitorie modernă

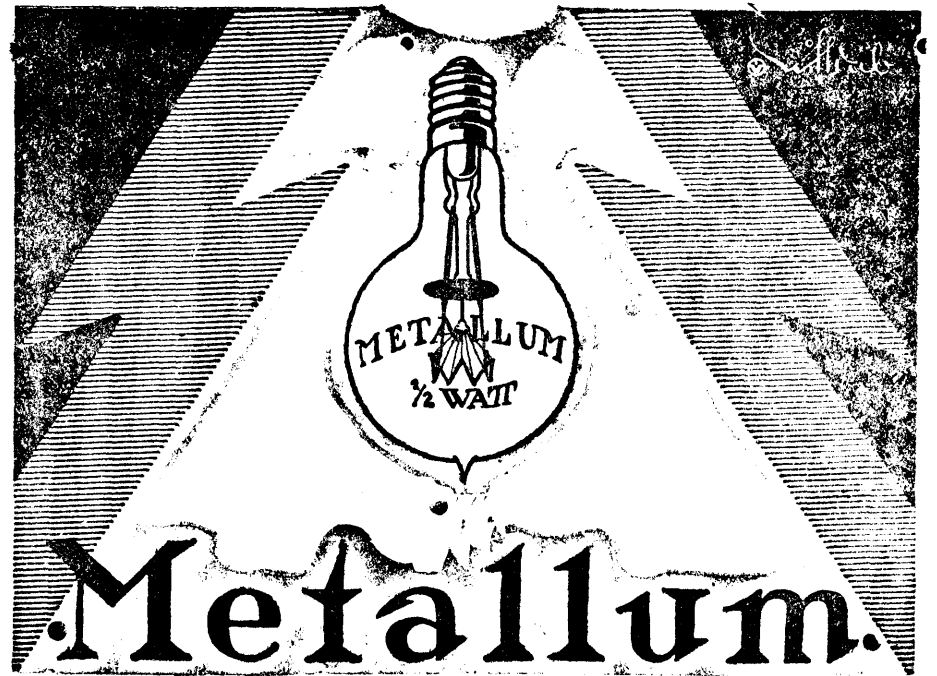
8612 6-10 BRAȘOV.

ATELIERUL DE OROITORIE pentru BARBAȚI BELA TELLMANN

BRAȘOV, Târgul Cailor Nr. 1, Et. I.

Costume de bărbați, reverenzi preoțești, croiala cea mai modernă. De-
— pozit stabil de stofe.

Pentru funcționarii de Stat 10% reducere. Secție specială pentru costume de dame. Cele mai noi jurnale de modă stau la dispoziție. Pentru croitorii din provincie reglan. Se trimit, pe lângă prețuri convenabile, prin poștă, cele mai noi modele de croiu Lord Hamilton, reverenzi și bricces etc 2-5 3645

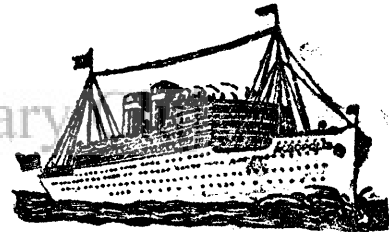

3568

4-0

Singura Compania a căror vapoare pleacă
CONSTANȚA direct NEW-YORK
FABRE-LINE
COMPANIE FRANCEZA de NAVIGAȚIE
BUCUREȘTI, Pasajul Comedia (Calea Victoriei 42)

Fără
Carantină

Fără
Transbordări

3568 11-12

Față cunoscut tuturor celor interesați, cari trebuie să plece în AMERICA, că la 22 Februarie ort. începe înregistrarea pașapoartelor pentru obținerea vizei la Consulețul american și toți acei cari au următoarele acte: Act de naștere, Act de moralitate, în care să scrie cât timp a stat în comuna de unde pleacă, Act de la o rudă din America, 6 fotografii și pașaport eliberat de Ministerul de Interne, trebuie să le trimeată birourilor noastre pe adresa de mai sus și noi ne ocupăm de viza Americană, care se va da cu încercere dela 22 Maiu 1923. Vapoarele Companiei noastre fac curse regulate între Constanța și New-York fără transbordare. — Prospește la cerere. —

Sosirea și plecarea trenurilor din gara Brașov.

— Valabil dela 1 Noembrie 1922. —

Sosirea			Plecarea		
din București:			spre București:		
Trenul:	Nr.-ul:	Ora:	Trenul:	Nr.-ul:	Ora:
Accelerat	11	12.33	Personal	128	23.18
Personal	129	14.47	Orient-Express	14	2.31
Accelerat	15	19.14	Accelerat	10	3.35
Personal	177	22.47	Personal	178	5.45
Accelerat	9	2.01	Accelerat	16	10.20
Orient-Express	13	3.00	Accelerat	12	16.57
Personal	127	6.12	Personal	130	15.55
din Oradea-mare:			spre Oradea-mare:		
Personal	128	22.50	Accelerat	11	12.53
Accelerat	10	3.20	Personal	129	15.26
Personal	178	5.21	Personal	177	23.07
Accelerat	12	16.43	Accelerat	9	2.15
Personal	130	15.25	Personal	127	6.30
din Arad:			spre Arad:		
Orient-Express	14	2.14	Accelerat	15	19.35
Accelerat	16	10.00	Orient-Express	13	3.21
din Făgăraș și Sibiu:			spre Făgăraș și Sibiu:		
Mixt	690 (numal din Făgăraș)	7.14	Personal	233 (dela la Sibiu)	7.15
Personal	243 (din Sibiu)	12.30	Mixt	689 (numal până la Făg.)	16.30
din Sf. Gheorghe (Brețcu, Miercurea Ciucului și Târgu-Murăș):			spre Sf. Gheorghe (Brețcu, Miercurea Ciucului și Târgu-Murăș):		
Personal	222	10.03	Personal	223	7.25
Personal	226	14.35	Personal	221	14.00
Personal	224	22.35	Personal	225	16.50
din Zornești:			spre Zornești:		
Mixt	686	6.56	Mixt	685	7.35
Mixt	688	13.40	Mixt	687	17.00